

saa hadefulde, thi der findes ikke nogen som helst Følelse hos dem for noget som helst og allermindst for Fædrelandet, fordi Fædrelandet betød for dem, den Gang de var Børn, at de blev smidte hen i et eller andet elendigt Plejehjem, paa et eller andet usselt Børnehjem eller daarlig Opdragelsesanstalt, og begik de en eller anden lille Forseelse eller Fejl, kom Politiet og smed dem i Arrest, hvor man dømte dem og dømte dem haardt, og de maatte arbejde strengt for en lille og kummerlig Løn. Jeg glemmer ikke, da jeg som 11-aarig Dreng blev flyttet over i Fattigskolen i Aarhus og saa de Pjalter, hvori mange af mine Kammerater var klædt; der var endog dem blandt dem, der ikke en Gang havde Mad med i Skolen, saa fattige var de. Jeg vil sige til de Herrer, der taler om Fædrelandet, at man kan tale om at forsvare det, naar dette Fædreland byder en noget, og jeg for mit Vedkommende kan ikke nogen Sinde faa den Tanke grundfæstet i mig, at jeg, hvis dette Land var stedt i Nød og Fare, hvis det drejede sig om dets vitale Interesser, ikke skulde gaa ud og forsvare det, og jeg tror ikke, at nogen, der føler sig som dansk Mand, vil undlade det, men jeg forstaar, at der er Tusinder, som ikke har Gnist af Følelse for deres Fædreland, fordi Fædrelandet intet har været for dem. Vil man oparbejde og styrke Fædrelandskærligheden herhjemme, maa man føre den sociale Udvikling videre, yderligere uddybe de sociale Love, skabe et Værn og et Værge for de fattige, det vil jeg sige til de ærede Medlemmer, blandt andet til dem, der talte før mig, det ærede Medlem fra Frederiksborg (Dinesen) og det ærede Medlem fra Frederiksberg (Ellinger). Gaa ud f. Eks. i denne By og se, hvorledes endnu den Dag i Dag Tusinder lever i Huler, som ingen Greve eller Godsbesidder vilde lade sin Jagthund bo i, fordi disse Jagthunde vilde blive angrebet af Gigt og Sygdomme, som vilde gøre det umuligt for dem at gøre nogen Nytte. Jeg kunde føre de Herrer rundt omkring i alle mulige Dele af denne By og vise dem Elendighed. Vi giver vistnok ca. 1 Million Kr. ud om Aaret til Bekæmpelse af Tuberkulose, men paa samme Tid, som vi giver disse Penge ud — og jeg mener, at det er ikke en Øre for meget —, opretholder vi de Kilder, hvorfra Tuberkulosen søger sin Næring, vi opretholder de frygtelige Kaserne her i Byens mørke Kvarterer og rundt omkring for Resten baade i vore smaa og store Købstæder, og vi opretholder Lejehuse og Hytter omkring paa Landet, Karlekamre, hvor Tuberkulosen første Gang

spirer frem og næres af Sult. Hvis det er Alvor, at man fra anden Side vil fremme Fædrelandskærligheden, Følelsen af, hvad man skylder sit Fædreland, maa man ogsaa give Arbejderne, de smaa og de fattige, Anledning til at skyldte deres Fædreland noget.

Jeg har saa stærkt som nogen fremhævet de store Fremskridt, vi har gjort herhjemme. Jeg ved ogsaa, hvorledes f. Eks. en enkelt Minister, den højtærede Landbrugsminister, adskillige Gange har gjort Brug af en lille Tale, jeg holdt ved en Fællesspisning i Paris. For øvrigt har jeg holdt saa mange Taler; der ligger ikke saa megen Vægt paa mange af dem, navnlig dem, der er holdt ved Middage; jeg har aldrig selv lagt megen Vægt paa dem. Men denne er blevet den berømteste, for jeg sagde, at hvis jeg kunde tage et Stykke af Danmark med mig, ligesom en Ekstrakt af vore sociale Institutioner, og plante det paa Montmartre i Paris, vilde Franskmandene spærre Øjnene op og sige: Er det muligt; har man deroppe gjort saa meget for de gamle, de syge og Børnene? Ja, det maa man sige i et fremmed Land. Naar jeg kommer til et fremmed Land, føler jeg det som en naturlig Ting for mig at fremhæve, hvor langt vi er kommet frem. Vi staar ikke tilbage for de andre; men vi staar tilbage paa mange Omraader endnu, og vi maa ikke glemme, at netop som Følge af, at den sociale Udvikling er naaet saa langt frem, er mange tilbøjelige til at tro, at nu er vi færdige; man siger, vi er ved at drukne i Humanitet. Fordi Antallet af dem, der nu lider, ikke er saa overvældende stort som Antallet af dem, der led i gamle Dage, hører man ikke deres Stemmer. Den Gang alle Arbejdere var fattige og pjaltede, den Gang var der en saadan Masse, at de maatte vække hele Samfundets Opmærksomhed. Nu er der Arbejdere, der er, om ikke just velstillede, saa dog saaledes stillede, at de kan klare sig. Dels er det Organisationerne, dels Politikken, dels Pressens Magt, der har bevirket det. Men bag dem staar de fattige, bag dem er der et fattigt Danmark, et stakkels glædeløst Danmark, og vi maa ikke glemme, at det er dette Danmark, vi først og fremmest skal gøre noget for, den Dag vi faar en virkelig fri Forfatning her i Landet.

Jeg har nogle enkelte Spørgsmaal at rette til forskellige af de Herrer Ministre. Jeg vilde gerne rette en Anmodning til den højtærede Landbrugsminister, om han dog ikke vil gøre Skridt til, at vi kan blive fri for al den Raaddenskab, som er